

9. 2. 2017

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Právní aspekty policejní provokace

Otázka provokace ve vztahu k příslušníkům Policie České republiky byla poměrně široce diskutována v souvislosti s prováděním tzv. zkoušky poctivosti. Státní zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze k tomuto konstatoval, že „dojde-li při provádění zkoušky spolehlivosti k navození situace, v důsledku níž se zkoušená osoba rozhodne k protiprávnímu jednání, které předtím neměla v úmyslu konat a ani o něm neuvažovala, nemůže být takto provedená zkouška důkazem v trestním řízení“. V takovém případě totiž není „zkoušená osoba trestně odpovědná, neboť její jednání bylo záměrně vyvoláno nebo podněceno aktivním konáním toho, kdo zkoušku provádí“.[1]

Provokace, lhotejnost zda směrem k příslušníkům policie či jimi realizována při odhalování trestní činnosti, je jevem zcela nežádoucím. Ústavní soud ČR, ve shodě s rozhodovací praxí Evropského soudu pro lidská práva, konstatoval, že veřejný zájem na boji proti kriminalitě nemůže ospravedlnit použití důkazů získaných za pomoci policejní provokace.

Policejní provokaci Evropský soud pro lidská práva (dále ESLP) definoval jako situaci, kdy agent se neomezí na pouhé vyšetřování trestné činnosti čistě pasivním způsobem, ale - aby získal důkazy a mohl zahájit trestní stíhání - vyvine na daný subjekt takový vliv, že jej pobídne ke spáchání trestného činu, ke kterému by jinak nebylo došlo.[2] Podle Nejvyššího soudu ČR o provokaci se jedná tehdy, jestliže některá policejní složka, za situace, kdy žádné konkrétní podezření u určité osoby z přípravy, pokusu či páchaní konkrétního trestného činu není dáno, dospěje k závěru, že by se za určitých podmínek a okolností mohla takového činu dopustit a pro jeho spáchání jí bez jejího vědomí vytvoří předpoklady a podmínky.[3] Trestní kolegium Nejvyššího soudu ČR ve svém stanovisku sp.zn. Tpjn 301/2014 ze dne 25.9.2014 konstatuje „za policejní provokaci považuje aktivní činnost policie, která směřuje k podněcování určité osoby (fyzické či právnické) ke spáchání konkrétního trestného činu s cílem získat usvědčující důkazy a vyvolat její trestní stíhání, a jejímž důsledkem je vzbuzení úmyslu spáchat trestný čin podněcovanou osobou, ačkoliv předtím tato osoba žádný takový úmysl neměla.“

Stěžejním rozhodnutím k této problematice je rozhodnutí ESLP Teixeira de Castro v. Portugalsko (rozsudek ze dne 9. 6. 1998, č. 25829/94), kde bylo konstatováno, že „jednání policistů překročilo hranici činnosti tajných agentů, když se neomezili na čistě pasivní sledování trestné činnosti p. Teixeira de Castro, ale vyvíjeli na něj vliv za účelem iniciování trestného činu. Agenti vyprovokovali trestný čin, neboť nic nenaznačuje, že trestný čin by byl spáchán i bez jejich intervence“. ESLP tak dospěl k závěru, že jednání policistů překročilo meze činnosti infiltrovaných agentů a vyprovokovalo trestný čin.

Evropský soud pro lidská práva se k otázce akceptovatelné míry ingerence příslušníků policie do skutkového děje vyjádřil i ve výše zmíněné věci Bannikova proti Rusku, kde připomněl, že „je třeba

odlišovat na jedné straně vyprovokování trestného činu a na straně druhé použití legitimních utajených technik v průběhu vyšetřování trestných činů. V tomto druhém případě nemůže použití těchto technik znamenat samo o sobě porušení práva na spravedlivý proces, naopak nebezpečí policejní provokace spojené s použitím těchto technik znamená, že jejich použití musí být udržováno v jasných mezích. Státy mají v daném ohledu dva druhy povinností: substantivní povinnost vyvarovat se provokace trestné činnosti a procesní povinnost vypořádat se řádně s případnou námitkou obviněného, že byl k trestnému činu vyprovokován orgánem státu, nejčastěji policií.“

Na shora citované rozhodnutí Teixeira de Castro v. Portugalsko opakovaně odkazují jak Ústavní soud ČR, tak i Nejvyšší soud ČR. Ústavní soud například ve svém nálezu ze dne 25. 6. 2003, sp.zn. II. ÚS 710/01 konstatoval že *„policisté se neomezili při použití operativně technických prostředků na čistě pasivní přezkoumání údajně páchané trestné činnosti, ale působili na odsouzeného K. a zprostředkovaně i na stěžovatele vlivem, který je přivedl ke spáchání trestného činu, za nějž byli odsouzeni. Nic nenasvědčuje tomu, že by stěžovatel trestný čin spáchal i bez zásahu policie. Jak uvedl Evropský soud ve zmíněném rozsudku, je takový postup policejních orgánů vybočením z přesně vymezených hranic, v jejichž rámci má probíhat zákonný a zároveň spravedlivý proces zaručený čl. 6 odst. 1 Úmluvy.“*

Nejvyšší soud dovodil, že z hlediska uvažované policejní provokace je rozhodujícím činitelem právě to, zda to byl policejní orgán, který zřetelně vyvolal spáchání trestného činu nebo to byl naopak na samém počátku skutkového děje úmysl pachatele trestný čin spáchat, a to bez ohledu na jakoukoli (zejména i počáteční) v tomto směru vedenou aktivitu policie.[4] Nejvyšší soud také ve věci sp. zn. 7 Tdo 1106/2013 vyslovil, že *„pokud policista vstoupí do kontaktu s pachatelem a určitým způsobem ovlivňuje jeho jednání, vždy se tak může stát výlučně na podkladě zákona, formou a v rozsahu zákonem stanoveném. Takový vstup policie musí mít charakter pasivního jednání, aby pachatele nepodněcovalo k realizaci toho, co sám nemá v úmyslu konat“.*

Je třeba se plně ve shodě s Ústavním soudem přiklonit k závěru, že je nepřípustné, aby policejní orgány jako orgány státu naváděly jiného ke spáchání trestné činnosti, posilovaly jeho vůli spáchat trestný čin či mu jakoukoli formou pomáhaly. Takové jednání je nutné považovat za rozporné s ustanovením čl. 39 Listiny základních práv a svobod. Je nemyslitelným, aby jednání státních orgánů, konkrétně tedy Policie ČR, se stalo součástí skutkového děje, celé posloupnosti úkonů, z nich se trestné jednání skládá. Jakákoli provokace, iniciování trestného činu, úmyslné vytváření podmínek k jeho spáchání, aniž by osoba, vůči které takové jednání směřuje, měla úmysl trestnou činnost páchat, je nepřípustné.

Potřeba zkoumání míry aktivity a účasti státních orgánů na skutkovém ději, který je z hlediska předpisů práva veřejného trestným činem, je nutná ve všech případech, kdy v trestním řízení byl využit institut předstíraného převodu dle § 158c trestního řádu či byl použit agent dle § 158e trestního řádu. Je potřeba bedlivě zjišťovat, zda byly splněny trestním řádem stanovené podmínky a zda jednání jednotlivých policistů účastnících se použití těchto operativně pátracích prostředků nepřekročilo judikatorně vymezené mantinely.

Podle Ústavního soudu (viz v rozhodnutí ze dne 27. 6. 2006 pod sp. zn. III. ÚS 291/03) pro využití institutu předstíraného převodu je nutné, s ohledem na požadavek spravedlivého procesu, zajistit, že se jednotlivci dostalo dostatečných garancí, že se nejednalo o zneužití pravomoci ze strany veřejné moci. *„Výkon takové pravomoci proto předpokládá kontrolu ze strany dalších orgánů mimo složky Policie ČR. Tato kontrola totiž současně garantuje právě to, že jde skutečně o prostředek sledující rozkrytí trestné činnosti, nikoliv prostředek policejní provokace ke spáchání trestné činnosti“.* I přes shora uvedené policie ČR, jak bylo zjištěno např. v řízení o odvolání vedeném u Vrchního soudu v Praze pod sp. zn. 9 To 58/2013, svým aktivním zásahem v součinnosti dokonce s bezpečnostními

službami USA řídila a připravovala jednání s obžalovaným o nákupu zbraní. Obžalovaný by přitom na území ČR bez takové aktivity nepřicestoval. Policie ČR měla dle zjištění ve své režii jak jednání s obžalovaným, tak i dokonce ukázky v reálném prostředí uvnitř objektu Armády ČR.

Závěrem tedy je na místě konstatovat, že jednání státu, které se stává součástí skutkového děje a celé posloupnosti úkonů, jimiž je naplňována skutková podstata konkrétního trestného činu, je nepřijatelným porušením čl. 39 Listiny základních práv a svobod a čl. 7 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práva základních svobod.

JUDr. Katarzyna Krzysztyniak, Ph.D.,
advokát

[Advokátní kancelář Brož & Sokol & Novák s.r.o.](#)

Sokolská třída 60
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 941 946

Fax: +420 224 941 940

e-mail: advokati@akbsn.eu

[1] Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[2] Rozhodnutí Bannikova proti Rusku (rozsudek ze dne 4. 11. 2010, č. 18757/06, § 33 - 64).

[3] Rozhodnutí NSČR ze dne 16. 1. 2014, sp. zn. 7 Tdo 1106/2013.

[4] Rozhodnutí NSČR ze dne 3. 4. 2013, sp.zn. 3 Tdo 12/2013.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké](#)

[konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)

- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)
- [Novela § 196 trestního zákoníku: racionální korekce, nebo oslabení ochrany dítěte?](#)
- [Vybrané aspekty trestného činu podvodu podle § 209 TrZ ve světle judikatury](#)
- [Zásadní novinky v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2026](#)
- [Kauza Skender Bojku: Putativní nutná obrana optikou ÚS](#)
- [Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob](#)